

20. Marmara Üniversitesi

20.1. Mevzuat, Müfredat, Politika, Paydaş Analizleri

Marmara Üniversitesi web sitesinde bulunan Birimler, Kurul ve Komisyonlar, Koordinatörlükler, Araştırma Merkezleri, Eğitim-Öğretim Bilgi Sistemi, Stratejik Planlar, Faaliyet Raporları, Akademik Veri Yönetim Sistemi (AVESİS), yönetmelik ve yönergeler, üniversitenin misyonu, vizyonu ve temel değerleri detaylı bir şekilde incelenerek üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemek üzere verilere ulaşmaya çalışılmıştır.

GÖSTERGE	PUANLAR			Bulgular
	0	1	2	
1. Üniversitelerde Akademik Faaliyetlerde LGBTİ+ Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği				7/10
1.1. Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda zorunlu derslerin sayısı	1			Adında anahtar sözcük bulunan 5 zorunlu ders
1.2. Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda seçmeli derslerin sayısı	2			Adında anahtar sözcük bulunan 58 seçmeli ders
1.3. Üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine akademik etkinlik	2			Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 100'e yakın akademik yayın
1.4. Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları bölümlerinin sayısı	0			
1.5. Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın araştırma merkezlerinin sayısı	2			Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESKAR)
2. LGBTİ+'lar İçin Kampüs İklimi				7/10
2.1. Üniversitelerde LGBTİ+ dayanışma/araştırma kulüplerinin sayısı	1			Marmara Üniversitesi LGBTİQAA+ Dayanışma Ağı (KuirMar)
2.2. Üniversitelerde LGBTİ+ Topluluğun statüsü (resmi/resmi olmayan/resmileşme sürecinde)	0			
2.3. Üniversitelerde LGBTİ+'lar özelinde etkinlik sayısı	2			30 etkinlik
2.4. Kampüslerdeki Onur Haftası/Ayı etkinliklerinin sayısı	2			8 etkinlik
2.5. Kampüslerdeki 8 Mart etkinliklerinin sayısı	2			19 etkinlik
3. Üniversitelerde LGBTİ+fobik ve cinsiyetçi kalıplar				2/8

3.1.	LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet farkındalığını artıran kampanya ve bilgilendirici materyal sayısı	1	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Sertifika Programı
3.2.	Üniversite çalışanları ve yönetici kadro başta olmak üzere üniversite mensuplarına yönelik düzenlenen LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim ve seminer sayısı	0	
3.3.	Üniversite web sitelerinde bulunan açıklamalarda LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun demeç sayısı	1	
3.4.	Üniversitelerin paylaştığı LGBTİ+ hakları bağlamında incelenebilecek toplumsal cinsiyet eşitliğine dair rapor sayısı	0	
PUAN:		16/28	

Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESKAR) bulunan üniversitede, sadece toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmalarına odaklanan bir lisansüstü programı bulunmamaktadır.

Marmara Üniversitesi müfredat incelemesinde anahtar sözcüğü başlığında taşıyan 63 ders arasında ağırlık İnsan Hakları derslerine aittir. Üniversitede 21 adet İnsan Hakları seçmeli dersi bulunmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet üzerine 14, cinsel sağlık üzerine 2 ve cinsellik üzerine 1 ders bulunmaktadır. Üniversite bünyesinde ders başlığında “LGBT/LGBTİ+” ve “queer” taşıyan hiçbir ders bulunmasa da ilgili dersler büyük ölçüde LGBTİ+ kapsayıcı içeriğe sahiptir.

Üniversite Akademik Veri Yönetim Sistemi içerisinde ve YÖK TEZ veritabanında 100’e yakın LGBTİ+ odaklı veya kapsayıcı akademik yayın yer almaktadır.

2016 yılında ESKAR tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Kadın” başlıklı sempozyumda üniversitenin o sıralardaki rektörü Prof. Dr. Mehmet Emin ARAT yaptığı konuşmada⁶² toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin toplumda yerleşmesinin öneminden ve bu alanda üniversitelere düşen görevden bahsetmiş olsa da sonraki yıllarda bu konuda açıklamalarda LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun demece ya da rapora ulaşamamıştır.

Üniversitelerde LGBTİ+’lar özelindeki 30 etkinlik Marmara Üniversitesi LGBTİQAA+ Dayanışma Ağı (KuirMar), Kadın Hakları Kulübü ve İnsan Hakları Kulübü tarafından gerçekleştirilmiştir.

62 Marmara Üniversitesi (Şubat 2017). 2016 Yılı İdare Faaliyet Raporu, s.128.

GÖSTERGE	PUANLAR			Bulgular
	0	1	2	
1. Üniversite Mevzuat, Yönerge ve Politika Belgelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği				5/12
1.1. CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'ne atıfta bulunan yönetmelik ve yönerge sayısı	0			
1.2. Mevzuat, Yönerge ve Politika metinlerinde “toplumsal cinsiyet” ve “cinsel yönelim”, “cinsiyet kimliği” gibi kavramlara atıf sayısı	2			Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
1.3. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 5 No’lu amaca atıfta bulunan yönetmelik, yönerge ve politika sayısı	0			
1.4. Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici yönetmelik sayısı	1			Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
1.5. Üniversitelerin toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı politika sayısı	1			“Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurulu Yönergesi”, “Öğrenci Kulüpleri Yönergesi”
1.6. Diploma Mezuniyet Belgelerinde İsim Değişikliği yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	1			Mezuniyet Belgelerine İlişkin Yönerge
2. Üniversitelerin TCE'ye dikkat çekmek için STK'larla yaptıkları iş birlikleri, etkinlikler				1/4
2.1. STK'lar ile birlikte yürütülen kampanya, ortak çalışma, etkinlik, iş birliği sayısı ve buradaki TCE bağlamında çeşitlilik (kurum çeşitliliği, ortaklık çeşitlilikleri) sayısı	1			Filmmor
2.2. STK'larla birlikte oluşturulan ve hayata geçirilen modellerin sayısı	0			
3. Üniversitelerde Şiddet ve Taciz ile Mücadelenin Kurumsallaşması: CTS Birimleri				2/10
3.1. Üniversitelerdeki aktif CTS birimi sayısı	0			
3.2. Üniversitelerdeki CTS birimlerine başvuru yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	0			
3.3. CTS birimlerine dair bilgi alınabilecek üniversite-web sitesinin varlığı	0			
3.4. CTS birimlerinde adalet erişime yardımcı olma, yönlendirme, psikolojik destek verme gibi durumlara dair bir içeriklerin varlığı	1			Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama Araştırma Merkezi Kendine Yardım Broşürleri

3.5	Taciz ve mobbing gibi konular hakkında verilen eğitim ve/veya seminer sayısı	1	2 öğrenci topluluğu etkinliği, 1 ESKAR etkinliği
PUAN:		8/26	

Mevzuat, Yönerge ve Politika metinlerinde “LGBTİ+” ve “toplumsal cinsiyet” gibi kavramlara atıf sayısına bakıldığında ise sadece *Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği*’nde⁶³ 11 kez “toplumsal cinsiyet” kavramına atıf bulunmaktadır.

Marmara Üniversitesi’nin toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı politikalarına bakıldığında, üniversitenin “Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurulu Yönergesi”, “Öğrenci Kulüpleri Yönergesi”⁶⁴ gibi belgelerinde kulüplerin ya da üniversitenin faaliyetlerinde din, dil, ırk, etnik köken, milliyet, cinsiyet ve benzer nedenlerle ayırım yapamayacakları belirtilmiş olsa da toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı içerik bulunamamıştır.

Marmara Üniversitesi Mezuniyet Belgelerine İlişkin Yönerge⁶⁵ mahkeme kararına dayalı isim değişikliğinde mezuniyetten sonra yeni diploma düzenlenmeyeceği, Yeni Diploma Düzenlenmesine Dair Mahkeme Kararı isteneceği belirtilmiştir.

Marmara Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama Araştırma Merkezi’nin (MARPAM) web sitesinde “Kendine Yardım Broşürleri”⁶⁶ başlığı altında “İstismar”, “Zorbalık” gibi broşürlere ulaşılmıştır. İçeriklerinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği vurgusu olmayan bu broşürlerde Marmara Üniversitesi mensuplarının istismar ve zorbalığa maruz bırakıldıkları durumlarda destek alabilmeleri için e-posta adresleri paylaşılmıştır.

20.2. LGBTİ+ Hakları Ölçeği

Araştırmaya Marmara Üniversitesi mensubu olan 86 öğrenci, 11 2016 sonrası mezun olmak, 2 2016 öncesi mezun ve 1 diğer üniversite mensubu olmak üzere toplam 96 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan 96 kişiye LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeğinde yer alan 19 soru yöneltilmiş ve 1-5 yanıt aralığında likert tipi sorulara katılımcıların verdiklerin yanıtların analizlerinden elde edilen bulgular aşağıda gösterilmektedir. Aşağıda yer verilen bulgulara, katılımcıların verdiği yanıtların ortalamalarının 100’lük değerlere dönüştürülmesi yoluyla ulaşılmıştır.

Marmara Üniversitesi LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeği Skorları

63 Marmara Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği Resmî Gazete Tarihi: 21.07.2016 Resmî Gazete Sayısı: 29777.

64 Marmara Üniversitesi Öğrenci Kulüpleri Yönergesi 02.10.2018 tarihli 369-10 Senato Kararı.

65 Marmara Üniversitesi Mezuniyet Belgelerine İlişkin Yönerge. 12 Ekim 2016 / 351-11-A, 02 Ekim 2018-369-10.

66 <https://marpam.marmara.edu.tr/ust-menu/hizmetler/kendine-yardim-brosurlerimiz> Son Erişim Tarihi: 15.04.2022.

1	Üniversitede LGBTİ+ hakları özgürce savunulur.	20,83	Örgütlenme ve Savunuculuk	21,84	TOPLAM	30,37
2	Üniversitede LGBTİ+ haklarına ilişkin faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	15,37				
3	Üniversitede LGBTİ+ temalı faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	13,54				
4	Üniversitede LGBTİ+ öğrenciler, LGBTİ+ haklarını savunmak için bir araya gelebilir.	28,65				
5	Üniversitede LGBTİ+'lar, öğrenci toplulukları bünyesine örgütlenebilir.	27,87				
6	Üniversitede Onur Yürüyüşü özgürce düzenlenebilir.	13,28				
7	Öğrenci toplulukları içerisinde LGBTİ+'lar kendilerini özgürce ifade edebilirler.	33,33				
8	Derslikler LGBTİ+'lar için güvenlidir.	34,64	Güvenli Alan	33,77		
9	Ortak kullanım alanları (örn. kafeterya, kantin, kütüphane, çalışma salonları, laboratuvarlar, yemekhaneler, spor tesisleri ve benzeri sosyalleşme alanları gibi) LGBTİ+'lar için güvenlidir.	38,28				
10	İdari binalar LGBTİ+'lar için güvenlidir.	28,39				
11	Üniversite yönetimi LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	9,64	Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu	13,98		
12	İdari personel LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	13,28				
13	Üniversite güvenlik görevlileri LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	8,86				
14	Üniversite yönetimi öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	16,67				
15	İdari personel öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	19,53				
16	Üniversite güvenlik görevlileri öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	15,89				
17	Öğrenciler LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	49,74	Akran Davranışları	51,91		
18	Öğrenciler kendi aralarında iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	48,96				
19	Arkadaş ortamında LGBTİ+'lara dair meseleler, olumlu bir atmosferde konuşulur.	57,03				

Yukarıdaki tabloda görülebileceği gibi Marmara Üniversitesi mensupları üniversitede örgütlenme imkanları ile ilgili LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeğinin 7 sorudan oluşan Örgütlenme ve Savunuculuk alt boyutuna 21,84, üniversitenin LGBTİ+'lar için güvenli olması ile ilgili 3 sorudan oluşan Güvenli Alan alt boyutuna 33,77, üniversite mensuplarının LGBTİ+'lara karşı düşünce ve davranışları ile ilgili 6 sorudan oluşan Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu alt boyutuna 13,98, ve son olarak akranlarının LGBTİ+ öğrencilere karşı tutumunu ölçen 3 sorudan oluşan Akran Davranışları alt boyutuna 51,91 puan olarak hesaplanmış yanıtlar vermişlerdir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar sonucunda Marmara Üniversitesi için toplam skor 30,37 olarak hesaplanmıştır.

20.3. LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği

Marmara Üniversitesi LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği Skorları

1	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar sözlü şiddete maruz bırakılmazlar.	34,75	Şiddet	41,50
2	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar fiziksel şiddete maruz bırakılmazlar.	53,25		
3	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar psikolojik şiddete maruz bırakılmazlar.	27,75		
4	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar cinsel tacize maruz bırakılmazlar.	50,25		
5	Üniversite içerisinde ayrımcılığa uğrayan LGBTİ+'lar bunu rahatça ifade edebilir.	34,25	Akademik Faaliyetler	41,25
6	Dersler sırasında dersi veren öğretim elemanı toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	40,50		
7	Dersler sırasında öğrenciler toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	48,50		
8	Ders içerikleri toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	36,00		
9	Derslerde LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	41,50		
10	Ders dışı akademik faaliyetlerde (seminer, çalıştay, atölye vb.) LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	40,75		
11	Üniversitede LGBTİ+'lar akademik personelle iletişim kurarken eşit muamele görür.	41,00		
12	Üniversitede LGBTİ+'lar öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	47,50		
13	Yurtlarda LGBTİ+'lar ayrımcılığa maruz bırakılmazlar.	21,25	Barınma	22,50
14	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt yönetimiyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	20,25		
15	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt personeliyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	21,00		
16	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurttan kalan öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	27,50		
			TOPLAM	36,75

Yukarıdaki tabloda görülebileceği gibi Marmara Üniversitesi mensupları üniversitede LGBTİ+'ların şiddete maruz bırakılmaları ile ilgili 4 sorudan oluşan LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği, Ayrımcılık: Şiddet alt boyutuna 41,50, akademik faaliyetler sırasında ayrımcılığa maruz bırakılma ile ilgili 8 sorudan oluşan Ayrımcılık: Akademik faaliyetler alt boyutuna 41,25 öğrencilerin yurtlarda ayrımcılığa maruz bırakılmaları ile ilgili 4 sorudan oluşan Ayrımcılık: Barınma alt boyutuna 22,50 puan olarak hesaplanmış yanıtlar vermişlerdir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar sonucunda Marmara Üniversitesi için toplam skor 36,75 olarak hesaplanmıştır.